

HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ

ETİK KODLARI

Bu metinde yer alan kodlar, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi mensuplarının uymaları gereken etik değer ve ilkeleri içerir. Bu metin ile yazılı hale getirilmiş olan etik değer ve ilkeler, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesinin kuruluşundan itibaren yazılmış prosedür ve politikalar, “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” ve “Yükseköğretim Kurumları Etik Davranış İlkeleri” çerçevesinde düzenlenmiş ve oluşturulmuştur. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi mensuplarının iç ve dış paydaşlar ile ilişkilerinde uyacakları ilkeleri belirlemek üzere hazırlanmıştır.

Çağdaş toplumların sosyal yaşamlarında takip ettiği kurallar ve uygulamalarla etik, gelişmişliğin en belirgin ölçütlerinden biri olarak kabul edilir. Etik, toplum işleyişindeki düzende insan değerinin korunmasını amaçladığı için tüm sosyal kurumları ilgilendiren bir konudur. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile düzenlenen iç kontrol sistemi kapsamında etik, sistemin 5 bileşeninden biri olan **kontrol ortamı standartlarının** oluşturulmasında önemli etkenlerden biridir.

Çalışanların görev ve sorumluluklarını bilmesi ve yürüttükleri faaliyetlerin kurumun hedeflerine katkısını anlaması, kontrol ortamının kalitesi açısından büyük önem taşımaktadır. Çalışanların kişisel ve mesleki dürüstlüğü ilke edinmesi ve etik değerleri benimsemesi faaliyetlerin etkili, ekonomik ve verimli yürütülmesi bakımından gereklidir.

Etik politikası çerçevesinde yapılan düzenlemeler, etik davranış ve ilkelerine bağlı/saygılı bir kurum işleyişi sağlar. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Etik Kodları, etik değerlerin kurum içerisinde içselleştirilerek uygulanması için düzenlenmiştir. Üniversite içindeki tüm işleyişlerde etik politikasını uygulamakla;

-Kurumdaki kararların etik davranış ilkelerine uygun olarak alınması (etik karar),

- Üst düzeydeki faaliyetlerin kurumsal etik sorumluluk ve dürüstlük içinde yürütülmesi (etiğe dayalı uygulama),
- Çalışanların ve paydaşların güvenini kazanmış etik uygulamalar (toplumun güvenini kazanmak) mümkün olur.

ALANLARA GÖRE ETİK KODLAR

Üniversite yaşamı, akademik ve idari konulardan insan ilişkilerine uzanan geniş bir alanı kapsar. Bu ortam öğrencilerin, öğretim elemanlarının ve idari personelin birbirleriyle etkileşim içinde bulundukları bir sistem olarak tanımlanır. Etkileşimin yasalar ve yönetmeliklerle belirlenen kuralların yanı sıra "etik" kavramı çerçevesinde değerlendirilmesine gereksinim vardır.

Üniversitelerin günümüz ölçeklerinden daha küçük olduğu dönemlerde her üniversite mensubunun bildiği ve öğrendiği “akademik gelenek” olarak ifade edilen ve yazılı olmayan etik ilke ve kurallar, üniversitelerde çalışan sayısının artması ve öğretimin kitlesel bir duruma gelmesi ile giderek daha çok önem kazanmıştır. Aşağıda sıralanan kodlar etik işleyişin hatırlanması ve ilişkilerin bu ilkelerle düzenlenerek etik kültürün yaşatılmasına–yardımcı olmak amacıyla hazırlanmıştır. Etik ilkelerin üniversitenin günlük yaşamının bir parçası olması gerekmektedir.

Bu bağlamda on iki ana alan belirlenmiş ve her biri ile ilgili normlar saptanarak bir ilke ve kurallar dizisi oluşturulmuştur.

1. Genel etik ilkeleri
2. Çalışma yaşamı etiği ilkeleri
3. Meslek etiği ilkeleri
4. Yönetişim etiği ilkeleri
5. Öğretim alanı etiği ilkeleri
6. Bilimsel yayınlarda etik ilkeler
7. Sosyal yaşama ilişkin etik ilkeler
8. Akademik dış ilişkiler etiği ilkeleri
9. Öğrenci etiği ilkeleri
10. Ayrımcılık ve tacize ilişkin etik ilkeler
11. Çevre etiği ilkeleri
12. Hizmet etiği ilkeleri

1. Genel Etik İlkeleri

- a) İnsana, insan haklarına ve özgürlüklerine saygı temel ilke kabul edilir.
- b) Dil, köken, renk, bedensel özellikler, cinsiyet, cinsel yönelim, siyasi düşünce, inanç, din, mezhep ve benzeri özellikleri nedeniyle kişiler arasında ayırım yapılmaz.
- c) Dürüstlük, doğruluk ve açıklık esastır.
- d) Üniversitede özgür tartışma ortamı sağlanır.

2. Çalışma Yaşamı Etiği İlkeleri

- a) Görev ve sorumluluklar dayanışma içinde paylaşılır.
- b) Gerek üniversiteye eleman alımında, gerekse yükseltme ve atamalarda objektif kriterler ve profesyonel standartların dışına çıkılmaz.
- c) Üniversitenin olanakları ve prestiji kişisel çıkarlar için kullanılmaz.
- d) Üniversite ile çıkar çatışması olmamasına özen gösterilir.
- e) Profesyonel ortamı ve bölüm / birim içi ilişkileri karşılıklı saygı ve nezaket içinde korumak tüm elemanların sorumluluğudur.
- f) Bölüm / birim toplantılarına ve ortak etkinliklere katılım esastır.
- g) Gerek saydamlık gerekse gizlilik gerektiren konularda bu koşulların sağlanmasına özen gösterilir.
- h) Ders dağılımları uzmanlık alanları dikkate alınarak ve hakkaniyet ilkelerine bağlı kalınarak yapılır.

3. Meslek Etiği İlkeleri

- a) Akademik özgürlük, öğretim elemanlarının;
 - Araştırmalarındaki ve derslerindeki akademik konularda,
 - Üyesi oldukları kurum ve o kurumun akademik politikaları hakkında,
 - Sorgulanmadan kabul gören gelenekselleşmiş değerlere ters düştüğü durumlar da dahil olmak üzere, kamu yararına ilişkin konularda görüş belirtmesini kapsar.
- b) Akademisyenler mesleki sorumluluk ilkesi gereğince, üniversitedeki etkinliklerinin ve hizmetlerinin sonuçlarının sorumluluğunu kabul ederler. Bu çerçevede araştırmacılar, risk ve zarar faktörü içeren bilimsel araştırma ve çalışmaların sonuçları konusunda toplumu bilgilendirmek ve uyarmakla yükümlüdürler.

- c) Akademisyenler mesleki rollerinin gerektirdiği standartları bilmekle ve anlamakla yükümlüdürler. Bu ilke gereğince, verdikleri hizmetlerle ilgili bilimsel ve mesleki gelişmeleri yakından izlerler.
- d) Akademisyenler, meslektaşlarının yetkinliklerini ve yükümlülüklerini göz önüne alarak hareket ederler. Akademisyenlerin etkinlikte bulunduğu eğitim-öğretim ve hizmet alanında, yetkin olanlara öncelik tanınır.
- e) Akademisyenler medyayla ilişkilerinde, tabi oldukları tüm etik ilkeleri göz önünde bulundururlar. Herhangi bir konuda görüş sorulduğunda, bilgi sahibi olmadıkları ve inceleme yapma imkânları bulunmadığı durumlarda, görüş bildirmekten ve yorum yapmaktan kaçınırlar.
- f) Dersler tanımlarına ve bölüm/birim beklentilerine uygun şekilde verilir.
- g) Tavsiye (referans) mektupları objektif ve özenli bir şekilde hazırlanır. Geri bildirim için doğru iletişim bilgileri eklenir.
- h) Akademisyenler mesleki güç ve yetkilerini kullanarak yasalara ya da genel ahlaka aykırı yaptırım veya uygulamalarda bulunamazlar.
- ı) Meslek kuruluşlarıyla ya da üniversitenin diğer paydaşlarıyla oluşturulan üyelik ilişkilerinde, bu ilişkiler, bireysel çıkar amaçlı ya da kötü niyetle üniversitenin aleyhine kullanılamaz.

4. Yönetişim Etiği İlkeleri

- a) Öğretim elemanları, sağlıklı bir yönetim sisteminin onlara verdiği yetkiyle, kurullara/karar süreçlerine katılma ve özgürce görüş belirtme hak ve sorumluluğunu taşırlar.
- b) İdari görev üstlenen öğretim elemanları başkanlığını yürüttükleri kurulların kararlarını uygular ve o birimin görüşlerini ilgili üst kurullara yansıtırlar.
- c) Kurul ve komisyon toplantılarında "parlamente toplantı usulleri" nin uygulanmasına özen gösterilir.

5. Öğretim Alanı Etiği İlkeleri

- a) Ders planı öğrencilere dönem başında verilir ve bu plana uymaya özen gösterilir. Ders planında belirtilen değerlendirme ölçütleri sonradan değiştirilmez.
- b) Öğrencinin performansı ve notu ile ilgili bilgiler, süresi içinde ve geçerli bir neden olmadığı sürece sadece öğrencinin kendisine bildirilir. Değerlendirme ölçütleri dönem başında

belirlenir ve buna uygun olarak verilen notların gerekçeleri açık bir şekilde öğrenciye açıklanır. Değerlendirmede hiçbir ayırım ve kayırma yapılmaz.

c) Dersler duyurulan saatlerde ve yerde yapılır. Ders verme görevi süreklilik arz edecek biçimde araştırma görevlilerine bırakılmaz.

d) Öğretim elemanı açıkladığı görüşme saatlerine sadık kalır ve bu saatleri tümüyle öğrencilerine ayırır.

e) Öğretim elemanı danışmanlık görevini önemser. Bu görev sadece akademik konuları değil, öğrenciye ait diğer konuları da kapsar. Öğrenci; gerektiğinde, danışman tarafından Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik birimine yönlendirilir.

6. Bilimsel Yayınlarda Etik İlkeler

a) İntihal: Başkalarının özgün fikirlerini, metotlarını, verilerini veya eserlerini bilimsel kurallara uygun biçimde atıf yapmadan kısmen veya tamamen kendi eseri gibi göstermek,

b) Sahtecilik: Bilimsel araştırmalarda gerçekte var olmayan veya tahrif edilmiş verileri kullanmak,

c) Çarpıtma: Araştırma kayıtları veya elde edilen verileri tahrif etmek, araştırmada kullanılmayan cihaz veya materyalleri kullanılmış gibi göstermek, destek alınan kişi ve kuruluşların çıkarları doğrultusunda araştırma sonuçlarını tahrif etmek veya şekillendirmek,

d) Tekrar yayım: Mükerrer yayınlarını akademik atama ve yükselmelerde ayrı yayınlar olarak sunmak,

e) Dilimleme: Bir araştırmanın sonuçlarını, araştırmanın bütünlüğünü bozacak şekilde ve uygun olmayan biçimde parçalara ayırıp birden fazla sayıda yayımlayarak bu yayınları akademik atama ve yükselmelerde ayrı yayınlar olarak sunmak,

f) Haksız yazarlık: Aktif katkısı olmayan kişileri yazarlar arasına dâhil etmek veya olan kişileri dâhil etmemek, yazar sıralamasını gerekçesiz ve uygun olmayan bir biçimde değiştirmek, aktif katkısı olanların isimlerini sonraki baskılarda eserden çıkartmak, aktif katkısı olmadığı halde nüfuzunu kullanarak ismini yazarlar arasına dâhil ettirmek,

Diğer etik ihlal türleri şunlardır:

a) Destek alınarak yürütülen araştırmalar sonucu yapılan yayınlarda destek veren kişi, kurum veya kuruluşlar ile bunların katkılarını belirtmemek,

b) Henüz sunulmamış veya savunularak kabul edilmemiş tez veya çalışmaları, sahibinin izni olmadan kaynak olarak kullanmak,

- c) İnsan ve hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalarda etik kurallara uymamak, yayınlarında hasta haklarına saygı göstermemek,
- d) İnsanlarla ilgili biyomedikal araştırmalarda ve diğerklinik araştırmalarda ilgili mevzuat hükümlerine aykırı davranmak,
- e) İncelemek üzere görevlendirildiğı bir eserde yer alan bilgileri eser sahibinin açık izni olmaksızın yayımlanmadan önce başkalarıyla paylaşmak,
- f) Bilimsel araştırma için sağlanan veya ayrılan kaynakları, mekânları, imkânları ve cihazları amaç dışı kullanmak,
- g) Dayanaksız, yersiz ve kasıtlı olarak etik ihlal isnadında bulunmak,
- h) Bilimsel bir çalışma kapsamında yapılan anket ve tutum araştırmalarında katılımcıların açık rızasını almadan ya da araştırma bir kurumda yapılacaksa ayrıca kurumun iznini almadan elde edilen verileri yayımlamak,
- i) Araştırma ve deneylerde, hayvan sağlığına ve ekolojik dengeye zarar vermek,
- j) Araştırma ve deneylerde, çalışmalara başlamadan önce alınması gereken izinleri yetkili birimlerden yazılı olarak almamak.
- k) Araştırma ve deneylerde mevzuatın veya Türkiye'nin taraf olduğı uluslararası sözleşmelerin ilgili araştırma ve deneylere dair hükümlerine aykırı çalışmalarda bulunmak.
- l) Araştırmacılar ve yetkililerce yapılan bilimsel araştırma ile ilgili olarak muhtemel zararlı uygulamalar konusunda ilgilileri bilgilendirme ve uyarma yükümlüğüne uymamak,
- m) Bilimsel çalışmalarda, diğerkışı ve kurumlardan temin edilen veri ve bilgileri, izin verildiğı ölçüde ve şekilde kullanmamak, bu bilgilerin gizliliğine riayet etmemek ve korunmasını sağlamamak,
- n) Akademik atama ve yükseltmelerde bilimsel araştırma ve yayınlara ilişkin yanlış veya yanıltıcı beyanda bulunmak

7. Sosyal Yaşama İlişkin Etik İlkeler

- a) Üniversitede sosyal yaşam ve insan ilişkileri; öğretim elemanları, idari personel ve öğrencilerin katkıları ve gönüllü işbirliği içinde düzenlenir. Bu gruplardan her biri, üniversite yaşamıyla ilgili etik ilke ve kurallara uymakla yükümlüdür.
- b) Üniversite içinde yöneticiler, öğretim elemanları, idari personel ve öğrenciler arasındaki ilişkiler, karşılıklı saygı ve nezaket kuralları çerçevesinde yürütülür.

c) Üniversite içinde tüm taraflar görevlerinin getirdiği hak ve sorumlulukların bilinci içinde davranmak durumundadır.

d) Üniversite ve birim yöneticileri, mevzuata uygun olarak öğretim elemanları, idari personel ve öğrencilerden gelen talep ve şikâyetleri dikkate almak zorundadır.

e) Üniversite içinde, hiçbir düzeyde nüfuz ve güç kullanımı gibi baskı yöntemleri uygulanamaz.

f) Öğretim elemanları, öğrenciler ve idari personel, hiçbir çıkar doğrultusunda yönlendirilemez.

g) Üniversite içinde bilişim yollarından toplu mesaj iletiminde, basın yayın organlarının tabi olduğu etik ilkelere uyulur. Bu çerçevede;

1) Sanal iletişim ağları, herhangi bir üniversite personelini hedef alan yargı ve eleştiriler için kullanılamaz. Bu tür şikâyetler, üniversite mevzuatının öngördüğü resmi kanallardan yazılı veya sözlü talepler şeklinde yapılır.

2) Mesajlarda hiç kimse ırkı, cinsiyeti, sosyal düzeyi, ideolojik görüşleri ve inançları nedeniyle kınanamaz, aşağılanamaz.

3) Mesajlarda kişileri ve kuruluşları küçük düşüren, aşağılayan ve iftira niteliği taşıyan ifadeler yer verilemez.

8. Akademik Dış İlişkiler Etiği İlkeleri

Akademik dış ilişkiler; üniversite birimleri ve tüm mensuplarının üniversite dışındaki tüm kişi ve kuruluşlarla yapacağı işbirliklerinde, eğitim, danışmanlık, uzmanlık ve laboratuvar hizmetlerinin verilmesinde ortaya çıkabilecek etik sorun alanlarını kapsar.

a) Üniversite dışı yapılan her etkinlikte, üniversitenin toplum içindeki yeri ve saygınlığı korunur.

b) Bilgi gizliliği gereken durumlarda taraflar bu ilkeye uyar.

c) Gizlilik kapsamında olmayan veri tabanı ve araştırma yönteminde saydamlık gözetilir.

d) Makale ve tüm yayınlarda alınan desteğin kaynağı açıkça belirtilir.

e) Üniversite bireylerinin üniversite dışı etkinlikleri saydam olmalıdır. Öğretim elemanları üniversite dışındaki çalışmalarını birimlerine bildirmelidir.

9. Öğrenci Etiği İlkeleri

a) Çevre ve ortak kullanım alanlarına kasıtlı bir biçimde zarar verilemez.

- b) Öğrenciler arasında şiddet, ayrımcılık ve taciz, etiğe aykırı davranışlardır.
- c) Bilimsel etik kurallarına uyulmalıdır.
- d) Öğrenciler arasında ilişkileri zedeleyen rekabet türlerine izin verilemez.
- e) Kişisel çıkarlar için üniversite dışında üniversitenin adını kullanarak üniversitenin imajını zedeleyebilecek davranış ve faaliyetler etik değildir.

10. Ayrımcılık ve Tacize İlişkin Etik İlkeler

- a) Üniversite iç paydaşları; ırk, dil, din ve cinsiyet ayrımı yapmazlar. Farklılıklara hoşgörü ile yaklaşılır.
- b) Yönetici konumunda olanlar, kurumda çalışan bireylere yönelik özlük haklarını kısıtlayıcı, kariyerlerine zarar verici mesleki tacizde bulunamazlar.
- c) Cinsel taciz yasaların belirlediği dar çerçevede değil, etik boyutu içinde değerlendirilir. Cinsel taciz ve buna bağlı olarak güç ve nüfuz kullanımı durumunda taciz gören öğretim elemanı, öğrenci veya personelin başvuruları gizlilik ilkeleri ve ciddiyet çerçevesinde ele alınır. Bu alanla ilgili olarak etiğe aykırı davranışların tanımları aşağıdaki gibidir:

1.Taciz: Kişilere kendi isteklerine aykırı bir biçimde, onları zorlayarak ya da rahatsız edici tarzda söz veya davranışlarda bulunmaktır.

2.Bezdirme (yıldırma): Psikolojik şiddet uygulama, baskı yapma, kuşatma, taciz etme, rahatsız etme veya sıkıntı vermedir. Bezdirme veya yıldırma, kişinin iş ortamında bulunan yöneticilerin veya diğer çalışanların psikolojik tacizine uğraması sonucu ortaya çıkan kişilik bozukluğuna ve hayattan kopmasına kadar varabilen sonuçlar doğuran; kasıtlı, sürekli, düzenli ve sistematik olarak yürütülen taciz yöntemidir. Bezdirme; üstün asta veya astın üste uyguladığı ya da aynı düzey bireyler arasında uygulanan davranış olmak üzere farklı şekillerde ortaya çıkabilir.

3.Ayrımcılık-Adam Kayırma: Terfi, atama, görevlendirme ve her türlü değerlendirme işleminde kişiler arasında liyakat ve bilgi-beceriye değil, kişiye yakınlığı esas alan tutum ve uygulamalardır.

11. Çevre Etiği İlkeleri

- a) Çevre bilim ve teknolojileri açısından öğretim elemanları yaptıkları araştırma ve çalışmalarda toplumun sağlığı, güvenliği ve çevre kalitesini en üst düzeyde tutarlar.

- b) Araştırmalar; uygulanan kanun, yönetmelik ve standartları sağlayacak şekilde gerçekleştirilir.
- c) Proje ve faaliyetlerin sosyal ve çevresel etkileri dikkate alınır.
- d) Mevcut kaynak ve enerjinin en etkin biçimde kullanımı ve korunmasına zen gösterilir.

12. Hizmet Etiği İlkeleri

Öğretim elemanları, idari personel;

- a) Topluma hizmet kapsamındaki eylem ve işlemlerinde hukuka saygı, yasallık, adalet, eşitlik, dürüstlük, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri doğrultusunda hareket ederler.
- b) Dil, din, dünya görüşü, siyasi düşünce, ırk, yaş, cinsiyet ve benzeri sebeplerle ayırım yapmayarak, insan hak ve özgürlüklerine aykırı veya kısıtlayıcı ve fırsat eşitliğini engelleyici davranış ve uygulamalarda bulunmazlar.
- c) Toplumsal konularda (evre, sağlık, eğitim, adalet vb.) duyarlılık göstererek insanlığın yararını gözetirler.
- d) Dürüstlük ve tarafsızlığı tehlikeye düşürecek etkinliklerden uzak dururlar.
- e) Kamu hizmetlerini belirlenen standartlara ve süreçlere uygun şekilde yürütür, hizmetten yararlananlara iş ve işlemlerle ilgili gerekli açıklamaları yaparlar.
- f) Keyfi davranışlarda ve baskı, hakaret gibi tehdit edici uygulamalarda bulunamazlar, açık ve kesin kanıtlara dayanmayan rapor düzenleyemezler, mevzuata aykırı olarak kendileri için hizmet, imkn veya benzeri çıkarlar talep edemezler.
- g) Yasa dışı veya etik ilkelerle bağdaşmayan iş ve eylemlerde bulunmalarının talep edilmesi halinde veya hizmetlerini yürütürken bu tür eylem veya işlemden haberdar olmaları halinde durumu yetkili mercilere bildirirler.
- h) “ıkar ilişkisi” ve “ıkar atışması” konusunda dikkatli davranırlar.
- i) Görev unvan ve yetkilerini kullanarak kendileri, yakınları veya üçüncü kişiler lehine menfaat sağlayacak davranışlardan kaçınırlar.
- j) Yürüttükleri görevle ilgili bir iş yapan, hizmet veren veya çıkar ilişkisi olan gerçek veya tüzel kişilerden kendileri, yakınları, üçüncü kişi veya kuruluşlar için doğrudan veya aracı eliyle herhangi bir hediye alamaz ve çıkar sağlayamazlar.
- J) Kamu bina ve taşıtları ile diğer kamu malları ve kaynaklarının kullanımında israf ve savurganlıktan kaçınırlar; mesai süresini, kamu kaynaklarını, işgücünü ve imknlarını kullanırken etkin, verimli ve tutumlu davranırlar.